

Гардабхадзе І.А.

кафедра дизайну одягу, Київський національний
університет культури і мистецтв

ОСОБЛИВОСТІ НАУКОВОГО ПІДХОДУ ДО ВИРІШЕННЯ АКТУАЛЬНИХ ПРОБЛЕМ ДИЗАЙНУ ОДЯГУ

Анотація. Охарактеризовані проблеми художнього проектування костюму, вирішення яких ефективно з використанням наукових методів. Запропонована методика класифікації проблем дизайну, оптимізація вибору методів дослідження для кожного типу проблем та інтеграція результатів на загальній платформі.

Ключові слова: оптимізація вибору методів дослідження, інтеграція результатів, загальна платформа.

Аннотация. Гардабхадзе И.А. Особенности научного подхода к решению актуальных проблем дизайна одежды. Охарактеризован круг проблем, возникающих в процессе художественного проектирования костюма, для решения которых эффективно привлечение научных методов. Предложена методика классификации проблем дизайна с последующей оптимизацией выбора методов исследования для каждого типа проблем и интеграцией результатов на общей платформе.

Ключевые слова: оптимизация, интеграция результатов, общая платформа.

Annotation. Hardabkhadze I.A. Features of the scientific going near the decision of issues of the day of design of clothes. The paper describes the problems of fashion design which can be appropriately solved by scientific methods. The technique of classification this problem was proposed. It is shown, that on the base of classification the optimal choice of method for appropriate type of problem can be carry out with integration of the results on a common platform.

Key words: optimal choice of method, integration of the results, common platform.

Постановка проблеми. На сучасному етапі розвитку індустрії моди України однієї із самих гострих проблем стає конкурентоспроможність продукції вітчизняного виробництва. Особливістю сегменту модного одягу українського фешн-ринку є наповнення його дешевим неякісним товаром сумнівного походження, експортованим оптовими постачальниками, далекими від прагнення до підвищення якості продукції. У результаті реструктуризації вторинного сегменту індустрії моди більші підприємства, організовані під час планової економіки, змінилися малими підприємствами, які намагаються вижити у конкурентній боротьбі з завезеним зі сходу неякісним товаром і продуктом типу «секонд-хенд». Шляхи ефективного розвитку українського сегменту сучасного одягу та зміцнення міжнародних позицій національної індустрії моди бачимо у концентрації зусиль у наступних напрямках:

- створення привабливих умов бізнесу й атмосфери, сприятливої для творчості, за умов справедливої конкуренції, безнадлишкового регулювання й зниження адміністративних бар'єрів;
- розвиток сучасних методів організації бізнесу із застосуванням інструментів проектного управління процесами створення одягу [3];
- підвищення міжнародного рейтингу національної школи дизайну одягу, здатної підготувати фахівців потрібної кваліфікації [5];
- модернізація методології художнього проектування сучасного одягу із застосуванням системного підходу та врахуванням вимог ринку [4].

Боротьба за частку в національному і присутність на глобальному фешн-ринках сприяє прогресу в освоєнні сучасних методів організації фешн-бізнесу, в оволодінні дизайнерами нового покоління навичками стимулювання креативності та інноваційним типом мислення.

Одним з ключових факторів конкурентоспроможності дизайнера стає досвід застосування наукових методів вирішення проблем дизайну в теорії та практиці проектування сучасного одягу.

Актуальність аналізу особливостей наукового підходу до вирішення проблем дизайну та зв'язок роботи з науковими програмами. Ефективність наукового підходу до вирішення проблем дизайну залежить від розуміння особливостей їх застосування до різних типів завдань на різних етапах створення виробів сучасного одягу. Це актуалізує потребу визначення потенційних перспектив застосування наукового підходу до розв'язання проблем художнього проектування костюма. Тому ця проблематика становить провідний напрямок програми наукових досліджень кафедри дизайну одягу Київського Національного Університету культури і мистецтв.

Аналіз поточного рівня вивчення особливостей застосування методів та прийомів наукового дослідження на основі останніх досліджень і публікацій. Питанням розвитку теорії й практики художнього проектування костюма присвячується велика кількість досліджень. Одною з останніх робіт, присвячених аналізу застосування науко-

Надійшла до редакції 29.11.2012

вих методів до вирішення проблем дизайну одягу, є [1]. У ній на основі аналізу великої кількості джерел розглядаються різноманітні підходи до розвитку методики проектування костюма з використанням як наукових, функціонально-аналітичних, так й образно-асоціативних, художньо-естетичних методів вирішення проблем дизайну. Більша частина сучасних підходів до проектування базується на методології, що пройшла довгий шлях еволюції та сформувалася в розвинену концепцію створення одягу, засновану на системному підході до проектування. Сучасна теорія художнього проектування збагачена прийомами підвищення естетичних і утилітарних якостей одягу з урахуванням результатів прогнозування моди. Широко представлені методи створення структури костюма, формоутворення, прийоми асоціативного моделювання на основі характерних рис творчих першоджерел, алгоритми розробки композиційного й стилістичного рішення костюма, принципи візуального сприйняття й використання їх у методиці імпресивного проектування.

У статті [1] приводяться результати аналізу тенденцій впровадження ідей управління ефективністю у дизайн-процеси проектування, охарактеризований підхід до комплексної оцінки ефективності наукових досліджень. Там же сформульовані принципи системного підходу до аналізу й класифікації проблем теорії та практики художнього проектування сучасного одягу та запропонована багатовимірною модель класифікації тематики досліджень у галузі дизайну одягу.

Формулювання актуальних проблем подальшого вивчення особливостей оптимізації наукових методів вирішення проблем дизайну одягу. Незважаючи на велику кількість публікацій, присвячених проблемі вдосконалення методики проектування костюма, а також завдяки великому обсягу різноманітних даних, дизайнерам-практикам і дослідникам важко знайти в цьому потоці інформації відповіді на питання, аналіз яких приведе до розуміння особливостей застосування наукового підходу у творчому середовищі зародження та створення колекції, а саме:

- Чи існує оптимальне співвідношення між образно-естетичним і функціонально-аналітичним мисленням, яке підвищує ефективність результатів дизайну?
- Як взаємодіють художньо-естетичні, функціонально-цілеспрямовані, аналітичні та дослідницькі складові творчого процесу під час розробки колекції одягу?
- Як визначити межі доцільності застосування наукового дослідження для розв'язання проблем дизайну у ході удосконалення методики розробки сучасного одягу?
- Як оцінити ефективність застосування результатів наукового дослідження у модифікованій методиці проектування сучасного одягу або у конкретній реалізації колекції?

Ці питання пов'язані з детальним розглядом суті дизайнерського процесу. Один з висновків роботи [1] указує на недостатньо повний стан вивчення та ідентифікації різноманіття наукових підходів і досліджень, присвячених феномену костюма, а та-

кож на той факт, що розвиток методів управління ефективністю процесів художнього проектування костюма перебуває в стадії зародження. Накопичений у цей час галузевий досвід, прийоми управління ходом окремих процесів створення й реалізації одягу створюють унікальну платформу галузевих знань. Адже не всі традиційні методи художнього проектування та організації масового виробництва одягу можуть бути механічно перенесені в умови ринкового оточення індустрії моди. Для успішного управління створенням сучасного одягу потрібна модернізація системного підходу до проектування та побудова узагальненої базової концепції, яка об'єднає всі методи, напрямки досліджень та їх результати на єдиній методологічній платформі.

Мета статті – охарактеризувати спектр проблем процесу художнього проектування костюму, вирішення яких ефективно з використанням певних наукових методів. Очікувані результати – запропонувати рекомендації щодо оптимізації вибору та комбінування методів дослідження для кожного типу проблем з подальшою інтеграцією результатів на загальній методологічній платформі.

Виклад основного матеріалу. Пошук методів оптимізації підбору методів вирішення проблем дизайну. Потенційні переваги застосування наукового підходу полягають у спрямованості результатів на вдосконалення теорії й практики художнього проектування костюма з охопленням всіх напрямків досліджень, які визначаються природою проблем. Застосування наукових методів дозволяє як розв'язати фундаментальні питання дизайну, знайти нестандартні, дієві шляхи вирішення актуальних проблем теорії, так й ефективно справитися з оперативними завданнями розробки колекції.

Представляється актуальним здійснити класифікацію типових проблем дизайну одягу, сформулювати та описати підхід до знайдення оптимального балансу між суперечливими вимогами до одягу. Спираючись на отримані результати, можна побудувати методику застосування науково-дослідних методів в умовах творчого середовища, підтримка якого є необхідною умовою функціонування індустрії моди.

У роботі [1] описані принципи системного підходу до аналізу й класифікації проблем теорії та практики художнього проектування сучасного одягу. У статті запропонована модель «куба класифікації тематики досліджень» на базі тривимірного простору ознак, яка у подальшому ході дослідження розширена до п'яти- та шости-мірного простору ознак класифікації. Таким чином, завдання класифікації для розбивки різновидів проблем на типи вирішена у загальному вигляді. Однак використання моделі «куба класифікації» (та тим більш багатомірних моделей) для підбору методів дослідження важко реалізувати на практиці. Для практичного застосування слід зменшити розмірність моделі попереднім вибором певного числа параметрів, в результаті чого аналізу підлягатиме двовимірною матриця тематик досліджень.

Для вибору конкретних параметрів з метою зменшення розмірності простору ознак класифікації

використовуємо додаткові умови збалансованості процесу проектування, спираючись на характерні особливості художнього проектування одягу.

Особливості наукового підходу до вирішення проблем дизайну полягають у комплексному характері предмета і об'єкта наукового дослідження. Мультидисциплінарність художнього проектування характерна для всіх напрямків дизайну. Фактори впливу на ефективність процесу художнього проектування костюму діляться на три групи стосовно своєї природі: художньо-естетичні, утилітарні та соціальні фактори. Формулюючи проблеми, мету, завдання і пріоритети наукового дослідження, необхідно враховувати суперечливі вимоги, які пред'являються до об'єкта вивчення художньо-естетичними, утилітарними й соціальними факторами. Знайдення оптимального балансу між трьома групами вимог різної природи формує фундаментальну проблему, що актуальна для більшості дизайн-проектів. Специфічні риси художнього проектування костюма полягають у тому, що соціальні критерії займають у тематиці досліджень особа важливе місце, а також у тому, що це найбільш динамічний із напрямків дизайну, характер зміни проектних ідей котрого має сильну залежність від сезонності та вимог тенденції моди.

Будемо шукати підхід до установлення раціонального балансу між художньо-естетичними, утилітарними й соціальними факторами, слідуючи роботам [2], [4], [6]. Кожна група факторів, які характеризують різні сторони дизайн-процесу, представлена відповідними індикаторами (таблиця 1).

Результати пошуку компромісу між факторами впливу на ефективність дизайн-процесу, які відіграють роль показників балансу, можна відобразити на основі моделі збалансованого трикутника ефективності. Ідеалізована модель трикутника на основі модифікованої діаграми Ейлера-Венна [7], [8] представлена на рисунку 1. Передбачається, що оптимальний результат проекту досягається, коли соціальні, утилітарні й художньо-естетичні фактори приймають збалансовані значення. Ці фактори відображаються у формі кіл Ейлера, діаметр яких відповідає ступені впливу сукупності індикаторів, з яких складається оцінка даного фактора, на розподіл у загальному балансі. Кола вписуються в трикутник, вершини якого утворені крапками на трьох осях, на яких відкладаються значення оцінки кожного з індикаторів певної групи у спеціальних одиницях виміру. Рівносторонній трикутник відповідає значенням збалансованих показників дизайн-процесу.

Це зображення не претендує на строгу кількісну оцінку. Оцінка на основі моделі з використанням кілець Ейлера [49] застосовується для візуалізації якісного характеру параметрів, і зручна для демонстрації їх відносного впливу на загальну картину оцінки. Діапазони значень оцінки параметрів відповідають величині сумарного впливу їх індикаторів на загальну оцінку відносно інших параметрів [60]. Суміжні сфери перекриття двох кіл відображають взаємовплив характеристик між собою. На фоні ідеалізованої моделі оптимально збалансованого трикутника наочно відображена оцінка гіпотетичного об'єкту/процесу дизайну. Результати оцінки гіпотетичного дизайн-процесу наведені на рисунку 2.

Порівнюючи сфери ідеальної й поточної оцінки, можна візуально визначити, які параметри найбільше відстають від ідеалізованих і мають потребу в доробці, наскільки великий «перекіс» у балансі характеристик різної природи. Оцінка ефективності методики проектування наочно демонструє, який із цих підходів найбільш ефективний для її модернізації, вплив яких факторів знижує ефективність методики, створює ефект «пляшкового горлечка», у якому напрямку шукати інноваційне рішення. Тому ця модель слугує засобом фіксації одного, трьох або чотирьох (для 6-мірної моделі) параметрів багатомірної моделі класифікації. Можна скласти матрицю напрямків діяльності, у якій колонки будуть містити найменування типів діяльності, а рядки – сфери застосування наукового підходу для вирішення проблем дизайну одягу. Осередки матриці містять перелік напрямків науково-дослідної діяльності, тематика яких відповідає обом параметрам, визначеним найменуванням рядків і колонок, на перехресті яких знаходиться розглянутий осередок. Комбінація моделей багатомірної класифікації напрямків досліджень з моделлю збалансованого трикутника слугує основою для побудови узагальненої методологічної платформи щодо оптимального підбора та комбінування методів вирішення проблем дизайну одягу. В тандемі з морфологічним аналізом та творчим синтезом дизайнерських рішень ця платформа може грати роль узагальненої методики художнього проектування костюму на основі використання характерних рис першоджерел у моделях сучасного одягу.

Висновки та напрямки подальших досліджень.

У статті розглянути типи проблем художнього проектування костюму, вирішення яких ефективно з використанням наукових методів. На основі огляду сучасного стану теорії та практики художнього про-

Таблиця 1 Індикатори факторів впливу на ефективність дизайн-процесу

№	Група індикаторів соціальних факторів	Група художньо-естетичних факторів	Група індикаторів утилітарних факторів
1	ступінь престижності;	ступінь художньої виразності	вартість
2	ступінь індивідуалізації образу	цілісність композиційного рішення	технологічність
3		ступінь оригінальності та новизни композиційного рішення	якість посадки виробів
4		відповідність тенденціям моди	екологічність, захисно-гігієнічні властивості

Рис. 1 Ідеалізована модель збалансованого трикутника ефективності дизайн-процесу на основі модифікованої діаграми Ейлера-Венна

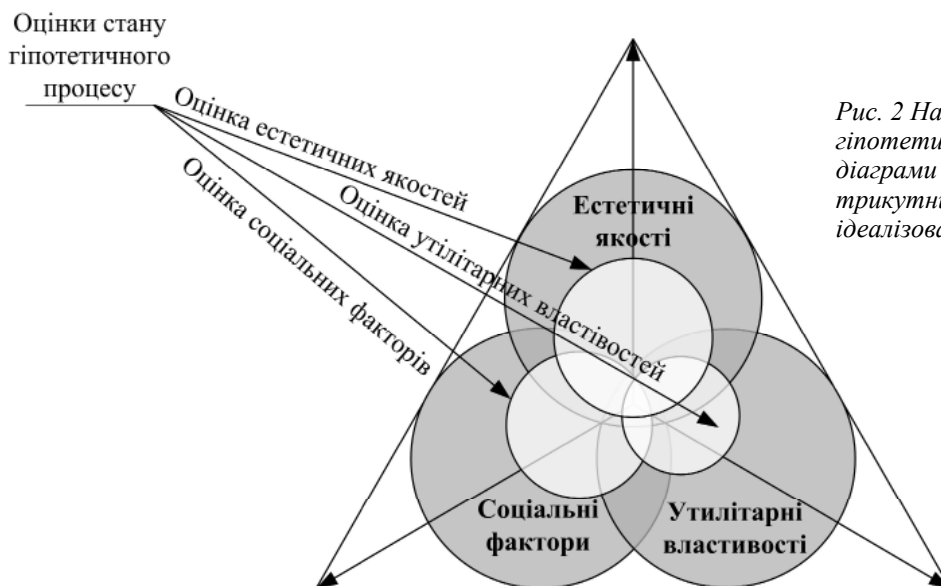

Рис. 2 Наочне відображення оцінки гіпотетичного процесу у формі діаграми Ейлера, кола якої накладені на трикутник збалансованих показників ідеалізованого процесу

ектування одягу, а результатів роботи [1] запропонована методика оптимізації вибору методів дослідження для кожного типу проблем з інтеграцією результатів на загальній платформі. Показано, що роль загальної методологічної платформи з успіхом може бути виконана сукупністю алгоритму багатомірної класифікації напрямків досліджень, моделі збалансованого трикутника ефективності дизайн-процесів та тандема «морфологічний аналіз – творчий синтез» дизайнерських рішень з використанням характерних рис першоджерел.

Доцільно продовжити дослідження в напрямі розвитку методики практичного застосування запропонованих методів в задачах вдосконалення теорії і практики художнього проектування костюма

Список використаних джерел

1. Гардабхадзе І. А. Актуальні проблеми теорії і практики художнього проектування сучасного одягу / І. А. Гардабхадзе // Вісник ХДАДМ. – Х., 2012. – Вип. 13. – С. 18–24.
2. Гардабхадзе І. А. Аналіз факторів підвищення ефективності процесів створення сучасного одягу / І. А. Гардабхадзе // Вісник КНУТД. – 2009. – № 6. – С. 119–123.
3. Гардабхадзе І. А. Особливості проектного управління процесами створення сучасного одягу / І. А. Гардабхадзе // Вісник ХДАДМ. – Х., 2011. – Вип. 7. – С. 39–48.
4. Гардабхадзе І. А. Особливості системного підходу до проектування сучасного одягу на основі поетапного управління ефективністю процесів розробки / І. А. Гардабхадзе // Вісник КНУКіМ. Серія «Мистецтвознавство». – К., 2010. – Вип. 22. – С. 25–42.
5. Гардабхадзе І. А. Сучасні тенденції у дизайні одягу та їх відображення в освітньому процесі / І. А. Гардабхадзе, Т. Ф. Кротова // Вісник КНУКіМ. Серія «Мистецтвознавство». – К., 2010. – Вип. 23. – С. 39–46.
6. Гардабхадзе І. А. Удосконалення методики керівництва науково-дослідницькою діяльністю магістрів спеціалізації «дизайн одягу» в умовах євроінтеграції / І. А. Гардабхадзе // Вісник КНУКіМ. Серія «Мистецтвознавство». – К., 2011. – Вип. 24. – С. 52–65.
7. Круги Эйлера [Электронный ресурс]. – Режим доступа: <http://www.websib.ru/fio/works/064/group4/round.htm>. – Дата доступа 10.02.2012. – Загл. с экрана.
8. Операции над множествами, диаграммы Эйлера-Венна [Электронный ресурс]. – Режим доступа: http://www.lvf2004.com/dop_t2r2part1.html. – Дата доступа 10.02.2012. – Загл. с экрана.